

Organ för svenskarna i Estland.

Vad skall det bära i sitt sköte?

Vi önska varandra gott nytt år!

Vi önska varandra personlig lycka och välgång!

Var och en börjar även nyåret med nya och goda föresatser. Vi tycka, att vi kunde ordna oss en smula rationellt och icke behöva slumpa oss fram hur som helst. Alla ha sina mer eller mindre fromma önskningsar, personliga, samhällseliga och statliga. Kustbons redaktion t. ex. önskar att tidningen under innevarande år skulle kunna spridas så, att den nådde varje svenskt hem. Likadana fromma, tänkta och uttalade önskningsar har varje person, förening, samhälle och stat. Men se vi ut i världen. Fylles ens inre med fasa. Man kan få samma uppfattning om världsförhållandena, som när man bläddrar i barnens jultidning "Huller om Buller". Den är i och för sig en rätt rolig bok, men hur länge man än håller på med den, uppnår man ej något förnuftigt. Där ha vi det! Förnuftigt! Det påstås ju finnas lika många föreställningar, om vad som är förnuftigt, som det lär finnas oförnuftiga människor och därför böra vi också genast lämna världsförhållandena åt sitt öde och hålla oss till vad som står oss närmare och är av gemensamt intresse. Vi ställa oss därför frågan: Vad bär året 1937 i sitt sköte för vår stat, vårt fosterland?

Det är icke tacksamt att profetera, men om jag uttrycker mig i få ord skulle det heta:

Ökad frihet, ökat ansvar.

Det ser ut som om hela året skulle gå under nydaningens tecken. Övergångsperioden närmar sig slutet och det parlamentaristiska regeringssystemet torde åter komma till sin rätt. Nationalförsamlingen sammanträder inom närmaste tid för att utarbeta och antaga en ny grundlag. Har denna trätt i kraft, vidtagas åtgärder för konstruering av parlamentet — riksdagen, som ånyo skall bli en spegelbild av landets politiskt tänkande strömningar. Man har varit ytterst sträng mot första och andra författningens danare och glömmar ofta uttrycket "alla barn i början". Vågar därför hoppas, att den tredje grundlagen, som nu kommer att utarbetas och antagas, icke kommer att vara behäftad med de brister, som i praktiken framgått i de förra. Samtidigt vågar jag dock betvivla, hurvida den tredje grundlagen kan utarbetas så idealiskt, att den skall vara i evärdliga tider, som det från några håll förutspås. Man får ej glömma, att den nya grundlagen medför något för oss oprövat nytt — tvåkammerssystemet.

De riktlinjer, som folket gav genom allmän omröstning, är blott en yttre ram av grundlagen. Själva innehållet återstår att ifyllas av nationalförsamlingen. Det är därför att hoppas, att nationalförsamlingen, ihågkommande de offer, som landet givit för ernandet av en självständig, demokratisk statsform, vid grundlagens ut-

arbetande kommer att fullfölja sin heliga plikt och samvetsgrant följer dessa av folket lämnade riktlinjer.

Ingen vill påstå, att våra två första grundlagar voro felfria. Det fanns knappast någon möjlighet för en nybörjare att skapa någonting helt nytt och felfritt. Men det finns också delar av förra grundlagen, som kunna stå som exempel för hela världen. Och sådana delar borde oförkortade och orubbade även intagas i den nya. Vill här blott påpeka två sådana avdelningar. Avdelningen om medborgarens personliga frihet, rätt och oantastbarhet samt andra om minoriteternas kulturella och språkliga rättigheter. Man har ej hört att dessa medborgerliga rättigheter på något sätt givit anledning till split och strid utan tvärtom knutit och förstärkt det goda förhållandet bland medborgarna i landet.

Vi leva i en tidsperiod, när i olika länder regeringsformer omdanas alltefter godtycke. Vi veta om statsformer, som blott tala om medborgarens plikter mot staten, varvid den personliga friheten försvinner. Staten är allt — medborgaren ytterst ringa eller ingenting. Sådana statsformer motsvara icke befolkningens önskemål, utan medborgaren väntar ökad frihet och ökat ansvar.

W-m.

**Kom ihåg Kulturfondens
sparbössa!**

Föreståndaren för Kungl. Armémuseum
Överstelöjtn. **Th. Jakobsson:**

Några Estlandsminnen i Armémuseum i Stockholm.

Den tidsperiod av halftannat århundrade, som Estland var förenat med det svenska väldet, var i sig själv ej så lång men dock tillräcklig att lämna spår efter sig både av andlig och materiell art, ännu sedan efter skilsmässan sekler sjunkit i tidens hav.

Då denna för Estland och Sverige gemensamma tidsperiod samtidigt var det svenska väldets stormaktstid, varunder i detta att vara svensk låg något av gamla tiders "romanus sum", så är naturligt, att allt vad som kan minna om densamma erbjuder ett särskilt intresse.

Perioden var ett de nästan ständiga krigens, vilket haft till följd, att ej så få av de från denna "våra segrars, våra sorgers och vår äras gyllene tid" bevarade minnena hamnat i armémuseum.

Så finnes i dettas ritningsarkiv ett manuskript, n:r 4980, med titeln: "Abriss der Rewalischen Artollerie Metallene Stucken, Schrotstück und Feuermörsen, gross und klein, wie sie in Längd, stärke, gesimb- sen undt anberen Zieraten würchelich befunden sindt. Reval d 3 Martij Anno 1691. Abgenommen von Stückjunker Bengt Johan Schwanlod."

Som av titeln framgår, innehåller detta manuskript ritningar å samtliga de år 1691 i Tallinn befintliga artilleripjäserna av inalles 47 st. mer eller mindre olikartade typer.

Ritningen n:r 1 är å ett 23-pundigt "stycke", som kånerna den tiden benämndes. Å detta "stycke" finnes ett vapen med en fyrdelad sköld. I två av fälten ser man det vid denna tid mycket omtvistade vapnet tre kronor, de andra båda fälten äro blanka. Hjärtvapnet är en vase. I övrigt finnes å "stycket" inskriptionen "GRS (= Gustavus Rex Sveciae) Bent Olofson 1559."

Ritningen n:r 4 är å ett 11-pundigt "stycke". Detta bär enbart Vasa-vapnet försett med en "tvärbjälke", tydande på att detta "stycke" gjutits för någon

Vasa-ättling på sidolinjen, förmodligen Karl IX:s oäkta son, den framstående krigaren Karl Karlsson Gyllenhielm.

Ritningarna n:r 5 och 6 äro å 10-pundiga "stycken" bärande inskriptionerna "Sigismundus Materiam Formam Omine Faus- to Res Uladislaus Regno Invente Dedit" och "Anno MDCXXXIII (1633) Uladislai Qvarti princ. Johan v Platenberg Oberter Ris Mich Lydewich Wachtendal Gos Mich." Emellan inskriptionerna sitta inom en lagerkrans två vapensköldar under kungliga kronor, den ena bärande Vasa-vapnet, den andra blank. Tydligen äro dessa båda stycken troféer tagna från de svenska Vasa-ättlingarna i Polen.

Även ryska troféer förekomma, varibland må nämnas ett 4^{1/2}-pundigt stycke med ryska dubbelörnen och inskriptionen Jacob van Weillerstat.

Ritningen n:r 27 visar ett stycke, som synes hava tillhört den tyska orden. Det bär dettas vapen och inskriptionen: "Johan van der Reke Erwelter wund Belefter Coadiator Des Meister Amptes Tho Lieflande Kumphur Tho Velin Ritter Diusches Ordens 1548."

Slutligen må omnämnas ett 18-lödigt "Kammarstycke", d. v. s. bakladdare, med årtalet 1542 och inskriptionen "Bernt Hitterman Borger To Revel Het Mi Geten." Denna inskription är från estnisk synpunkt av särskilt intresse, enär den visar, att stycketillverkning förekom i Reval redan vid denna tid. Att sådan under svensktiden därstädes bedrevs, är ju sedan länge bekant.

I ett annat manuskript, n:r 5357, finnas "Afrijtningar Af alle Tropheer och Metall Stycken samt Dito Mörsare, som finnes uti Ingermanlands Fästningar och Kexholm A^o 1691". Början göres med "styckena" i Narva, varvid för varje bastion först uppräknas de där placerade styckena och därefter följa ritningar å desamma. Christerwalls bastion hade 5 "stycken", Gammelwalls 4, Konungswalls 3,

Meddelande.

Efter den första februari sändes Kustbon endast till dem som prenumererat för 1937. Anmälning om prenumeration kan ske direkt till redaktionen eller också genom lokalombuden.
Red.

Marieports 4, Sandwalls 6, varjämte i "Tornet som kallas Lång-Herman" funnos 2 st. Härtill kommo några lätta fältstycken. Om vissa av "styckena" säges det, att de voro ryska troféer, vilket ock konstruktionen bekräftar.

Härefter följa styckena i Ivanogorod, summa 13 st., av vilka ett är en tysk och tre ryska troféer.

Angående bestyckningen i Pernou åren 1681—1690 lämnas besked i ett annat manuskript. Ritningarna, som utförts av Kapten Erich Lilliewalck, äro 8 till antalet.

Slutligen finnes ännu ett manuskript, n:r 5359, av vilket bestyckningen i Dorpat år 1681 framgår. Detta manuskript bär titeln: "Specification uppå alle Kongl. Maijtz Metall Stijcken som nu för Tijden uthi Hertigdömet Lijffland Befinnes och I Effterföllande Fästningar som Rijga, Lobron Skantz, Nijmijnde Skantz och Dorpt Anno 1681. Effter Herr Öfwerstens av Artolleriet Wälb. ne Christian Thum von Weingartens ordre och afrijtade af Johan Lorff, Capitein af Art". Av dessa stycken äro tre polska troféer med gjutår 1554.

I ytterligare ett manuskript finnas lavetterna till styckena avritade. Uppgifterna rörande lavetterna i Narva äro under-tecknade av Johan Stael von Holstein och daterade dels den 13 april 1693, dels den 30 april 1694.

Äfven en hel del lösa ritningar i det till över 5.000 n:r uppgående ritningsarkivet äro av intresse från estnisk synpunkt.

Staden med de många tornen.

Den, som närmat sig Estlands huvudstad från sjösidan, har säkerligen lagt märke till den mängd av torn, som avtecknar sig mot himlen. Somliga av dessa äro spetsiga och sträva högt upp ända till skyarna, andra däremot verka tunga och avtrubbade, som om de stannat i växten. I mitten av staden höjer sig den väldiga kalkklippan. Domberget med Dömen och slottet. Kring detta ha heta strider rasat och mycket blod har flutit under dess över 700-åriga historia. Vid åsynen av dessa gråa murar, ledes tanken osökt till medeltiden, och man tycker sig se trålar och krigsfångar släpa på tunga stenblock för att sedan placera dem på deras plats i muren.

Men tornen!—De tyckas likgiltigt betrakta människorna, som likt kryp skynda fram och tillbaka vid deras fot. De gamla tornen tyckas även vara oberörda av tiden. Är hopas till år på deras hjässa, men det bekommer dem föga.

Snart få emellertid de gamla tornen en medtävlare. Ett nytt torn, som av allt att döma kommer att se "ned" på de tidigare representanterna för sin släkt. Detta nya torn skall pryda det nya rådhuset, som stadens fäder som bäst hålla på

med att planera, och vilket skall uppföras i trakten av nuvarande salutorget.

För några dagar sedan publicerades och utställdes till allmänt beskådande i Konsthallen väl ett dussin projekt till den nya byggnaden. Somliga av dessa uppvisa påtagliga likheter med Stockholms berömda Stadshus. Andra åter ha utseendet av väldiga palats med ända till åtta våningar. Alla äro de för lekmannens blick överväldigande. De sakkunniga ha dock ej ännu sagt sitt sista ord, ehuru vid preliminärt bedömande tre av projekten prisbelönats. Ett av de mest imponanta bär på taket av åttonde våningen ett c:a 90 m. högt nålformigt torn och tilldrager utan tvivel i främsta rummet lekmannens intresse. Detta torn påstås hava sin förebild i f. d. amiralitetsbyggnaden i Leningrad.

Om det blir denna jättenål, som med de gamla tornen skall tävla om människornas gunst, vet man ännu ej. Men faktum är, att Tallinns siluett i närmaste framtid kan anteckna tillkomsten av ett nytt torn i sin "krönika". — Ty torn skall ett rådhus ha!

Fasadklättrare.

Ryssarna erkände sig skyldiga.

Som bekant ägde sommaren 1934 utanför Odinsholm en kollision rum mellan motorsumpen "Lembit" från Vormsö, ägd och förd av Anders Aspelin, samt en rysk ångare. Vid kollisionen, som var mycket kraftig och klöv "Lembit" i två delar, omkommo Johan Sjöman och Hans Aspelin. De överlevande upp togos av ångaren och fördes till Leningrad. Vid hemkomsten därifrån började de en process mot nämnda fartyg för att klagöra vilkendera var den skyldiga parten och för att få ersättning för förlorad egendom.

Processen, som ägde rum i Antwerpen, har pågått i över två år. Nu har saken framskridit så långt, att man i dagarna godvilligt gjort upp saken, och ryssarna ha utbetalat den överenskomna summan. Processen har handhäfts av adv. J. Siimer.

Stora malmfält vid Jöhvi.

Det har många gånger förts på tal om befintliga stora malmfält omkring köpingen Jöhvi. Också har det varit planer på att sätta i gång med malmbrytning i stor skala, och bakom det hela har man kunnat skimta några av Tallinns mera framstående finansmän. Under tiden ha dock en hel av dem dragit sig tillbaka från detta nästan otroliga företag, men av vad som nu under sista tiden framgått är det verklighet bakom nämnda sak, och man tänker inom den allra närmaste framtiden sätta i gång.

Som den drivande kraften bakom det hela står ingenjör Eric Differt, som efter noggranna undersökningar av det markområde, 2700 hektar stort, som innehåller järnmalm, bergart och erhållit koncession på detsamma. De företagna undersökningarna av markområdet ha givit åtskilligt bättre resultat än man någonsin vågat hoppas om man jämför desamma med den berömda Kirunamalmen från norra Sverige. Den järnmylla det här är frågan om, ligger emellertid inte som fallet är med brännskif-

Bron över Haapsalu-viken.

Förbindelsen mellan Nuckö och Haapsalu har ofta varit mindre tillfredsställande. Sedan antalet bätturer Österby-Haapsalu ökat, kan förbindelsen, vad persontrafiken angår, betecknas som god åtminstone under sommarmånaderna. Så är dock icke fallet med godstrafiken. De stora frakt- och omlastningskostnaderna ha gjort, att torget i Haapsalu varit så gott som stängt för öborna. Därtill kommer att överfarten under höstens isbildningstid och vid islossningen på våren ofta blir ett livsfarligt vågspel.

Det har därför länge man och man emellan glunkats om behovet av en fast bro över viken. Saken har avancerat så

långt, att den varit under behandling i kommunalfullmäktige i Paschlep, och sistförflutna sommar företogs en undersökning av havsbotten vid det smalaste stället av viken mellan Skåtanäs och Nyhov. De preliminära kalkylerna uppvisade dock ganska avskräckande siffror, och saken fick vila en tid.

Den 3 januari hölls i Birkas folkskola ett allmänt möte, där frågan upptogs på nytt. Mötet fann fördelarna av en bro fullt uppväga anläggningskostnaderna och gav en kommité i uppdrag att föra saken vidare till fullmäktige i berörda kommuner samt försöka utverka statsunderstöd.

Världen runt.

Ett flertal villkor ha Mussolini och Hitler uppställt för att biträda stoppandet av frivilligströmmen till Spanien.

Turkiet befaras gripa till maktmedel i tvisten om Alexandrette.

Hitler väntas framlägga en freds- och nedrustningsplan.

Englands flygindustri tas helt i anspråk för framställning av krigsflygplan.

Tyskarna utöva f. n. en livlig aktivitet i Spanska Marocko, 200-300 man ha under dagarna där landstigit.

USA-kongressen har vid il-behandling antagit lagen om vapenexportförbud.

USA:s budget framlagd. Anslagen till försvaret sätta rekord.

82 miljoner kronor anslår Sovjet till sitt krigsväsen för nästa budgetår.

Sveriges konung, Gustav V kommer i början på februari att avlägga ett officiellt besök hos kung Leopold av Belgien.

Prinsessan Julianas bröllop i Holland blev alla tiders holländska evenemang.

I Amerika beräknas att inom bilindustrien 100.000 arbetare strejka.

Trotsky har anlant till Mexiko, där han får uppehålla sig i ett litet förstads hus i landets huvudstad.

En ny kyrkostrid håller på att bryta lös i Tyskland.

Nationalisterna ha vunnit en viktig serger vid Madrid, vilken anses vara avgörande.

fern vid markytan, utan på omkring 200 m. djup, varvid det här blir frågan om riktiga underjordiska gruvor, där järnmyllan måste hämtas upp i dagern med hissordningar. Man har beräknat kunna sätta i gång med uppförandet av fabriken redan i år.

Även japaner till Spanien?

Enligt trovärdiga meddelanden väntas 3.000 japanska frivilliga till Cadiz och Jerez, dit de inom kort torde anlända. De frivilliga skulle sedan skickas till Madridfronten, dit även de 10.000 italienare, som nyligen lära ha landstigit i Cadiz, skulle bege sig. Italienarna lära f. n. befinna sig i Sevilla. Vidare uppges att en mängd packlådor, innehållande aeropländelar av italiensk tillverkning landsatts i Cadiz och Jerez, varest flygplanen sedan uppmonteras.

Inga britter mere som frivilliga.

Brittiska regeringen har med omedelbar verkan förbjudit rekrytering av frivilliga till båda parterna i Spanien i vilken form de vara må. Detta har skett genom en förklaring, vari regeringen påpekar att avd. 4 och 5 i 1870 års lag som värvning i utländsk tjänst äro tillämpliga på konflikten i Spanien.

Kraftig ökning av den italienska försvarsbudgeten.

Den finske motorbåten "Johanna Thorden" har gått under utanför Skottlands kust. 32 personer ha omkommit.

England framlägger ny plan för att stoppa interventionen i Spanien.

Uppgörelse har träffats i tvisten mellan Polen och Danzig.

Frankrike hotar och varnar myndigheterna i Spanska Marocko.

Utgivare:
Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red.
A. Stahl.
N. Blees.
A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 " " 1:—	1/2 " " 2:—

Gudstjänster.

Gudstjänsten i Svenska kyrkan i Tallinn är på grund av pastorns sjukdom, inställd.

Församlingsnotiser.

Siffrorna inom parantes beteckna motsvarande antal för 1935.

Svenska församlingen i Tallinn.

Födda 14 barn; 6 gossar, 8 flickor. (10).

Döda 9; 4 män, 5 kvinnor. (15).

Konfirm. 11; 6 gossar, 5 flickor. (17).

Vigda 3 par. (4).

Inflyttade 9; 4 män, 5 kvinnor. (3).

Utflyttade 3; 1 man, 2 kvinnor. (19).

Hela församlingen 1129 medlemmar. (1119).

Vormsö St. Olai församling.

Födda 35 barn; 21 gossar, 14 flickor. (46).

Döda 38; 20 män, 18 kvinnor. (50).

Vigda 16 par. (7).

Vet Ni

att 8000 svenskar bygga och bo i Estland sedan urminnes tider?

Vet Ni

att dessa 8000 utgöra svenskhetens yttersta utpost i Österled?

Vet Ni

att dessa 8000 svenskar ha sin egen tidning

Kustbon

Gå i dag till närmaste postkontor och prenumerera på KUSTBON. Den kostar endast 4 kr. per år. Därmed stöder Ni estlands-svenskarna i deras kamp för sitt modersmål.